

Slíva, Jan

[Juríková, Erika. Columba laureata: panegyrické tlače z produkcie trnavskej univerzitnej tlačiarne]

Graeco-Latina Brunensia. 2015, vol. 20, iss. 1, pp. 186-187

ISSN 1803-7402 (print); ISSN 2336-4424 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/133977>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

kládám za velmi zdařilé, stejně jako moderní, dobře srozumitelnou a stylisticky vytříbenou češtinu celého překladu.

Překlad *Gramatiky latiny* považuji za velký přínos a obohacení pro českou klasickou filologii, za nový základní kámen, zprostředkovávající české odborné veřejnosti současný pohled moderní lingvistiky na latinský jazyk, na němž lze dále stavět. Kniha jistě velmi dobře poslouží jak učitelům latiny, tak novým generacím studentů.

Daniela Urbanová

Juríková, Erika. 2014. *Columba laureata. Panegyrické tlače z produkcie trnavskej univerzitetnej tlačiarne*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity; Kraków: Towarzystwo Słowaków w Polsce. 199 s. ISBN 978-83-7490-750-7.

Tématem prezentované monografie, která je současně habilitační prací Eriky Juríkové, jsou latinské panegyriky pocházející z trnavské univerzitní tiskárny. Literární produkce historické Trnavské univerzity (1635–1777) nebyla doposud důsledně analyzována ani jako celek, ani v rámci jednotlivých žánrů. Zájem badatelů o příležitostné tisky, mezi něž panegyriky patří, byl o to menší, ačkoli v objemu celkové tvorby představují procentuálně významnou část. Autorka se snaží zaplnit tuto mezeru, pro niž vidí důvody jednak v nesnadném nalezení těchto tisků v knihovních fondech a jednak v tom, že literární věda mnohdy panegyrické spisy přehlíží a nepřisuzuje jim vysokou úroveň (s. 10).

S cílem představit *laudationes* jako reprezentativní složku barokní literatury zařazuje autorka do své práce texty výjimečné obsahem, formou zpracování či syntézou antického a křesťanského světa. Během svého předchozího bádání ve fondech slovenských i zahraničních knihoven blíže prozkoumala na 150 panegyriků, z nichž bylo možné zařadit do publikace jen malou část. Záměrně byly vypuštěny texty oslavující světce a patrony univerzity. V dalším výběru byla určující snaha o různorodost.

Hlavnímu tématu knihy předchází tři krátké kapitoly, které čtenáře uvádějí do problematiky a nastiňují historické pozadí knihtiskařské tradice v Trnavě. První z nich představuje dějiny místní univerzity (s. 15–25). Jsou zmíněni hlavní představitelé a mecenáši, napojení univerzity na tiskárnu i úloha jezuitského řádu, jenž obě instituce spravoval, a nechybí ani stručný přehled zdejší knižní produkce. Následující kapitola je věnována charakteristice panegyrické tvorby jako specifického žánru i jejímu širšímu zasazení do slovenského literárního baroka (s. 26–34). Úvod uzavírá terminologické vymezení (s. 35–39), mající za cíl zejména upřesnit pojmosloví užívané ve slovenštině.

Také *gros* knihy rozdělila Erika Juríková do tří částí. Každá z nich představuje jeden významný tematický okruh panegyriků trnavské provenience. Oddíly začínají krátkým historickým exkurzem k prezentovanému typu, po němž následuje analýza konkrétních děl s krátkými latinsko-slovenskými ukázkami. Autorka si všímá kompozice, topiky a použitých výrazových prostředků. Kapitoly uzavírá delší latinský text s paralelním slovenským překladem.

První okruh představují panegyriky věnované Trnavské univerzitě a osobnostem s ní spojeným (s. 40–85). Výklad je podepřen ukázkami textů, jejichž autory jsou Imrich Tolvay, František Kazy, Samuel Timon, Mikuláš Schmitth a Štefan Čiba. Důkladnější analýze je podrobena básnická skladba *Annus saecularis Universitatis Tyrnaviensis* (1735), sepsa-

ná patrně Michalem Milkovičovičem ke stému výročí založení univerzity, a promoční tisk *Panegyricus Mariae Theresiae Augustae* (1772) Antona Mailátha. Souvislejší Mailáthův oslavný text na rakouskou císařovnu také uzavírá celou kapitolu.

Tím kniha plynule přechází k další skupině panegyriků – tiskům opěvujícím slávu habsburské dynastie (s. 86–115). Upozorňuje se zde na motivy, inspirační zdroje i na dosud nevyužitý potenciál těchto textů coby historického pramene. Protože činnost univerzity byla do značné míry závislá na podpoře panovnického domu, je tento typ *laudationes* v produkci trnavských jezuitů výrazně zastoupen. Bližší pozornost je věnována básnické tvorbě Jána Alexia Thorányiho, hojně je citováno z díla Františka Karola Palmy (*Notitia rerum Hungaricarum ab origine ad nostram usque aetatem* (1770) a za vrchol habsburské panegyrické tvorby označuje autorka epos *Theresias* (1750) Ladislava Čapódiho.

Poslední kapitolu tvoří texty smuteční a konsolační (s. 116–149). Zde převládají *epicedia*, která namnoze vznikala literárním zpracováním pohřebních kázání. Tento typ panegyrické tvorby demonstruje autorka na textech Ladislava Despotoviče a Žigmunda Antona Ordódyho, jehož chvalořeč na ostřihomského arcibiskupa Juraja Sečěního *Columba laureata* (1695) dala název celé monografii. Oddíl uzavírá ukázka z pohřební řeči mimořádně plodného autora Jána Kéryho *Piis manibus Evae Susannae comitissae* (1669).

U citovaných tisků se autorka nespokojila s původním vydáním, ale připravila moderní edici, odpovídající současným standardům. Rovněž překlady do slovenštiny, jež respektují metrické schéma latinského verše, jsou jejím dílem. Vícejazyčné resumé, jmenný rejstřík a obsáhlou bibliografii doplňuje obrazová příloha devíti reprodukcí výtvarně zajímavých titulních stran starých trnavských tisků.

Erika Juríková, absolventka a pedagožka Trnavské univerzity, se ve svém výzkumu dlouhodobě zabývá historickou problematikou své *alma mater*. Je autorkou několika studií věnovaných dějinám univerzity, osobnostem na ní působících a místní literární produkci. Dobrou znalost a orientaci v dané oblasti přenáší i do této monografie.

Jan Slíva